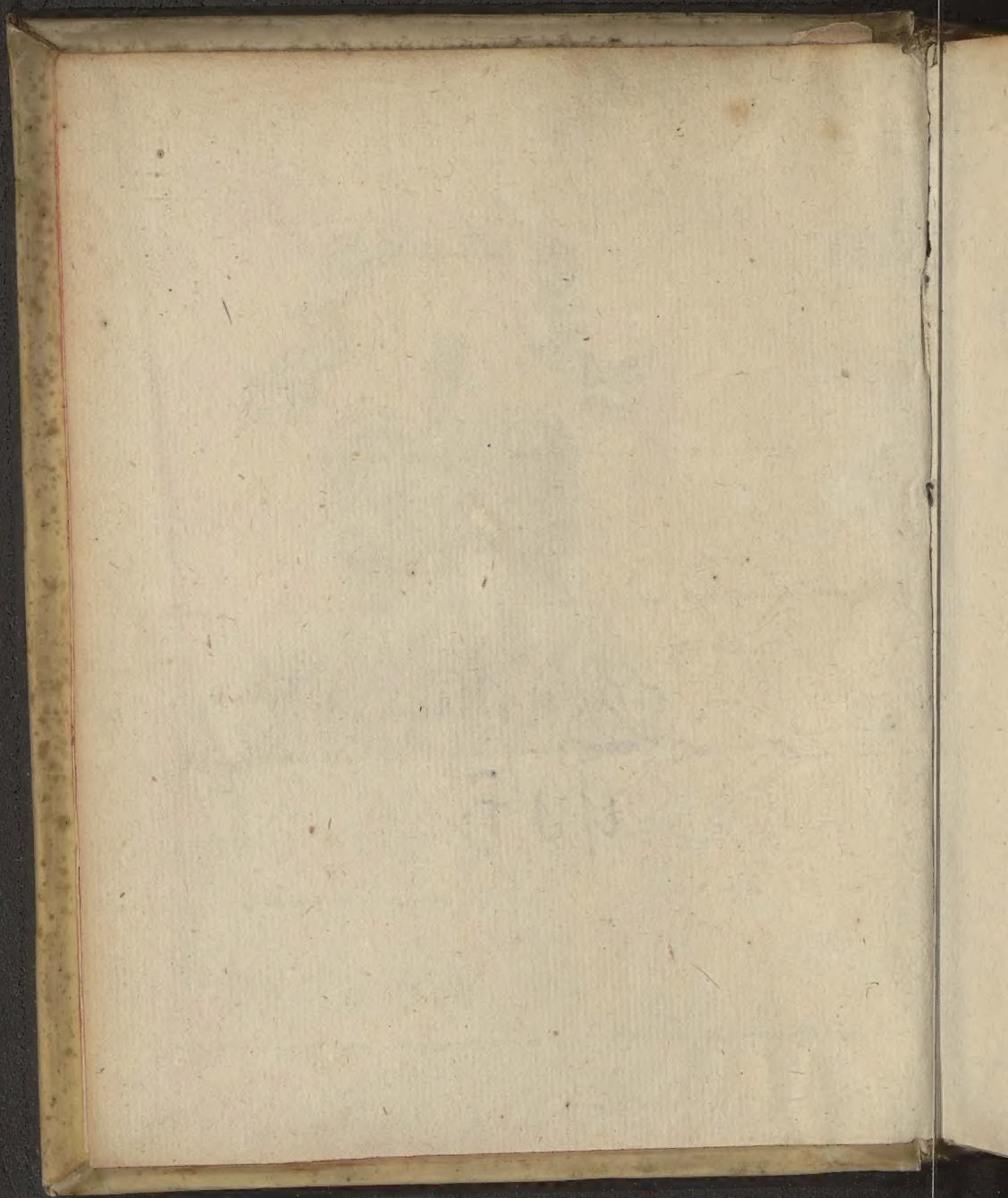

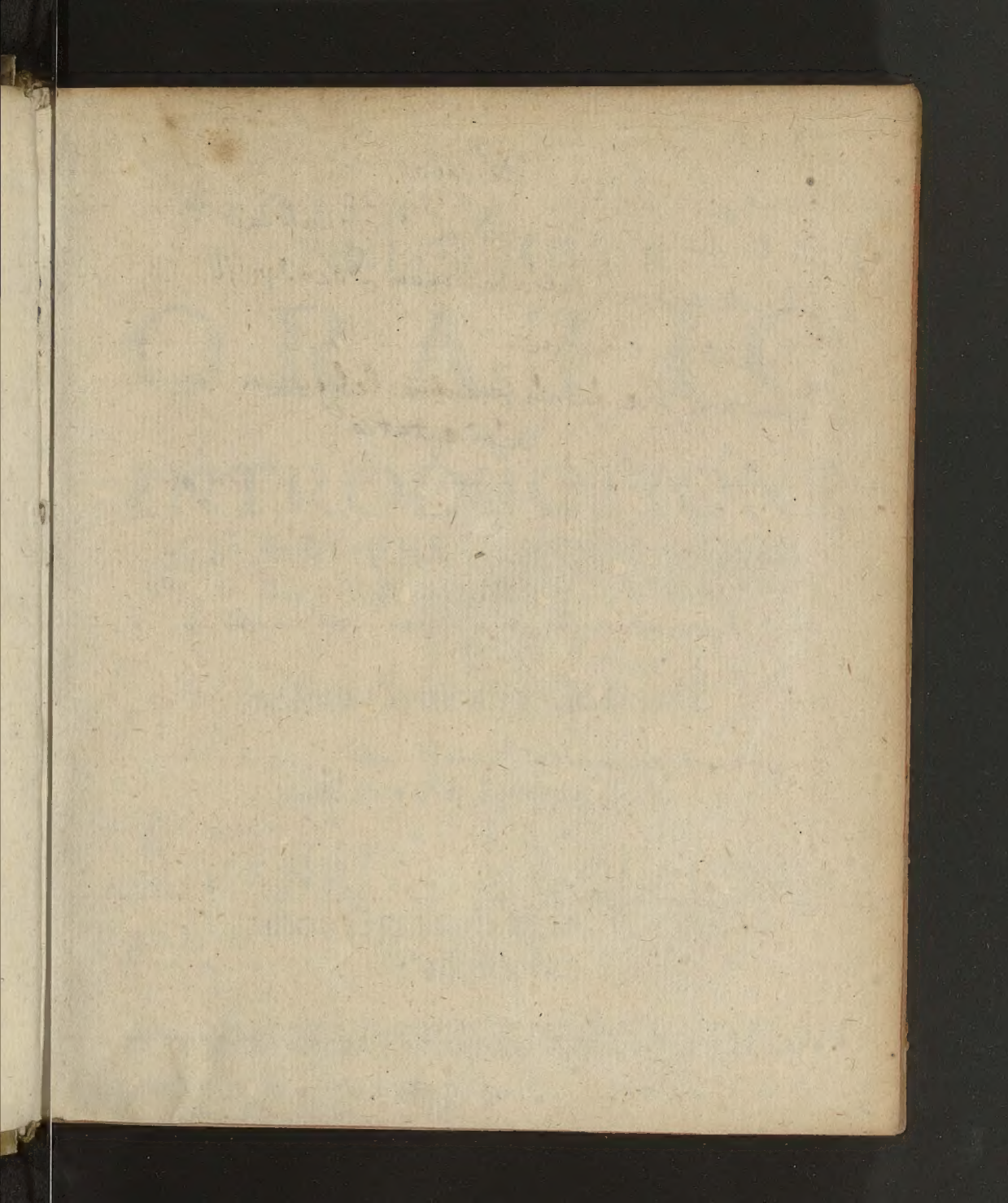

H. XIII. 8

Nova-Tacina. Liter. -

937.

Henrici Nicolai

1. Oratio de Protervia quadam Philosophica.
2. Miscellaneorum Exercitationum Decades III.
3. Gymnasium Ethicum.
4. Irenicum sive de differentiis Religionum conciliandi
Comentatio.

Holl. 68.

D. O. M. A.
GYMNASII ETHICI
EXERCITATIO XIII.

De
Semivirtutibus.

Quam
PRÆSIDE
HENRICO NICOLAI,
Phil. Profesf. Publ.

Placidæ ventilationi subjicit.
JOANNES NEISSERUS,
Thorun. Borussus.

In Gymnasio Gedanensi.

Ad diem Novemb.
Horis locoq; destinatis.

DANTISCI,
Typis Viduæ GEORGII RHETIL
Anno M. DC. XLIX.

B. O. M. A.
GYMNASIUM ETHNICUM
EXERCITATIO XIII.

Semivivacibus.

PRÆFATIO
HENRICO NICOLAI
PUBL. PROFESS. PUBL.

FRANCIS WERNERUS
JOANNES WEISSERUS
THEODOR. BOHNER.

In Gymnasio Gedanensi.

Ad dñm Werneri
Honi. locop. delinens.

DANTISCI.
Typi Vnde GEORGII RHETICI
Anno M.DC.XLIX.

EXERCITATIO XIII.

De

Semivirtutibus.

Sic Virtus ex pleno habitu spectata, ubi propriè Virtus dicitur. Spectari potest & in inchoato, ubi gradus, dispositio, & inclinatio aliqua ad virtutē est, ei affinis, ad eam inducens & promovens, quam consequenter in *Ethicis* non planè omittere, sed tractare oportet. d. 4. t. 13. Ad prima enim aspirantes, in secundis tertiisq; interdum subsistere satis est. Ea semivirtus usitatè dicitur, qua ad finem *Ethica* facit, quā bonitatem aliquam sibi conformem habet, & vim animi ad perfectum medium morale, virtutem, suo modo disponit. Unde magis dispositio, quàm potentia dicitur, quia animum ad perfectam virtutem excitat & disponit, ac ad certam contradictionis partem inclinat, cum potentia ex se ad utramq; indifferens sit. Et actum ponit illa & requirit, ut continens continentia, tolerans tolerantia actum præstat, cum potentia eum suspendere queat. Ex hac ergo dispositione virtutem in *Ethicis* etiam spectare non inutile fuerit.

2. An Virtus gradus admittat, eòq; iuste in perfectam & imperfectam dividatur, hic quaeritur? Stoici ut vicia paria, sic virtutem in centro & indivisibili locarunt. V. Plutarch. l. de Stoicor. contradi. p. 1038. T. 2. Op. Senecam L. 1. ep. 71. Contrarium Aristoteles l. 4. Top. loc. 77. Et Aristotelei assumunt, Piccolomin. gr. 4. c. 45. Jac. Mart. C. 3. d. 7. q. 8. Walens p. 102. Eth. Timplerus 2. Eth. c. 1. q. 5. Velsenus d. 3. Eth. q. 8. Alstedius Eth. 1. c. 3. Et Eth. 2. c. 4. Eth. 3. c. 2. 1. 9. c. 3. t. 2. Et p. 1. Geometr. c. 4. t. 5. Quā essentiam & definitionem virtus semper eadē, nec gradibus variatur, una enim definitio omnis

virtutis: *Sed quā accidentalem intensiōem, statum & existentiam, gradus admittit, & in uno ratione subiecti, in quo, circumstantiarum, sub quibus, & adjunctorum, cum quibus, major, in altero minor esse potest. Heroica quidem & summa virtus ultiores gradus non recipit, cum summum fastigium nacta sit: Communis tamen & ordinaria eos admittere potest.*

3. Quod patet 1. *Artificialiter* à requisitis rei ad rem ipsam, nam principia, objecta, actus, & affectiones virtutis varietates suscipiunt. Sic albedinis, nigredinis, caloris, frigoris, principia & objecta gradus habent, E. & albedo, nigredo, frigus, calor ipse. Sic fervor & tepor, intensum & remissum frigus ac calor, gradus sunt. Principia virtutum, inclinatio naturalis, temperamentum, prudentia, actiones, variant in hominibus. *Item proareses & intentiones pleniores & semipleniores, intensiores & languidiores, constantiores & inconstantiores sunt. Objecta* variare possunt, ut terribile majus & minus in fortitudine, delectabile majus & minus in cibo, potu, & Venere esse potest. *Appetitus item irascibilis & concupiscibilis in uno subiecto intensior ac constantior, ac altero, qui objectum internum virtutis est. Actus virtutum variant, ut in uno intensior fortitudinis & temperantiæ actus, ac alio, ut Simsone, Alexandro M. Scipione, Socrate, Judâ Maccabæo. Affectiones virtutum variant, gaudium & delectatio de honestè acto, quæ validiores & remissiores quandoq; E. & ipsa virtus in subiectis varietatem admittet.* 2. *Quia virtus medium Geometricum, non Arithmeticum est, d. 4. t. 5. Illud autem non semper æqualiter ab extremis distat, sed inæqualiter. E. in hoc distare gradus aliquis erit, ut magis ab uno, minùs ab altero extremo distet. Sic Liberalitas*
minùs

minùs à prodigalitate, magis à tenacitate distat. E. & Virtus gradum habere poterit. 3. Quia Virtus heroica à communi gradu & eminentià differt, d. 14. t. 17. At illa utiq; virtus est. 4. Inartificialiter, partim experientia, quâ constat, unum in virtute plus altero profecisse, & quotidianis exercitiis perfectiorem reddi, partim authoribus, qui communiter gradus Virtutum agnoscunt. V. t. 2.

4. Dices 1. Rectò non datur rectius. Virtus autem rectum quid. R. Rectò Mathematico, quod in summo & absolutissimo est, benè Ethico & Politico, quod in aliquâ latitudine est, quale quid Virtus. t. 3. Et rectò non rectius in ipso esse recti, benè in accidentali ejus statu, quod de Virtute hic dicitur t. 2. 2. Virtus medium Geometricum est, quod uno tantum modo attingi potest. E. indivisibile quid. R. Virtus quâ medium, semper est indivisibile quid, semper enim medium extremorum est; Sed quâ statum & gradum in isto medio latitudinem admittit, & sic gradum habet. Sic ex splendore, accidentib. subjectis, circumstantiis, major in uno, ac altero virtus est, t. 3. 3. Non miscetur cum extremis, aut additionem suscipit. E. nec intenditur. R. Non compositionis extremorum, sed negationis medium est, d. 4. t. 8. Sed in hoc negare latitudo esse potest, t. 3. Et Virtus excelsior & depressior esse potest, ut medium tamen in utroq; servet. Gradum non admisione oppositi, sed accidentium & splendoris ratione habet. 4. Medium inter extrema non admittit additionem aut detractionem. E. nec gradum. R. Non admittit informali & definitione medij, sic enim semper medium: benè in ratione status, accidentis, & splendoris. Sic enim medium inæqualiter ab extremis distat. t. 3. Et ratione accidentium splendidius & vilius existere aut servari potest. 5. Aristot. 2. Nicom. c. 6, rectè agere unò

tantum modò esse ait, sed malè variis. E. invariabile id re-
ctum esse oportet. *R. Vno modo est, quia in medio est*, non
extra illud. Sed hoc medium ex subjectis & accidentibus
sub maiore aut minore splendore, statu, gradu, esse potest,
ut medium tamen maneat, & sic variat.

5. *Si gradus admittat, an prius de semivirtute, quàm plenâ
agendum, quaritur?* Sic enim vult *Waleus* p. 3. *Eth.* p. 148.
Quòd ab imperfectioribus ad perfectiora evidentiùs pro-
cedatur factòq; ita procedunt *Templerus* 2. *Eth.* c. 1. *Picco-
lamin.* gra. 3. *Alstedius* *Eth.* 1. c. 3. & 2. c. 4. *Eth.* 3. c. 4. Alij
in totum eam omittunt ex *Ethicis*, ut *Raconis*, *Morifanus*,
Eustachius S. Pauli, *Riedt*, *Parvoni*us. Alij Semivirtutem post-
ponunt, ut *Keckermann.* l. 3. *Eth.* c. 1. *Bartholinus* p. 2. *Eth.*
c. 12. *Zapfius* p. 468. f. 28. *Gutkins* d. 14. *Eth.* *Elerus* d. 12. *Eth.*
Crugerius in *hort. Virtut.* q. 92. Et ipse *Aristoteles* 7. *Nico-
mach.* c. 1. 2. seq. aliq. Quasdam & ipse *Waleus* p. 218. Et
rectiùs. Nam faciliorem & distinctiorem cognitionem fa-
cientia præmittenda, ut in *Log.* d. 16. t. 10. dictum. Virtus
autem ad faciliorem semivirtutis cognitionem facit, cum
nemo sciat, quid semivirtus, nisi antè sciat, quid virtus sit,
quomodo nemo semihominem & semiferam sciat, nisi
qui quid homo & fera sit, antè sciat, nec perfectè disposi-
tionem, nisi qui habitum antè sciat. *Ordine* producentis
& generantis naturæ dispositio antè habitum, & semivir-
tus antè virtutem est: Sed melioris & distinctioris notitiæ
contrà est. Et ab imperfectioribus ad perfectiora eviden-
tiùs proceditur, cum nempè illa ad horum distinctiorem
cognitionem faciunt. Sic brutum præmittitur homini in
Physicis, quia ad hujus notitiam facit, cum multa illi cum
eo communia, quæ ex illo cognosci possunt. Sed ubi id
non faciunt, perfectiora rectiùs præmittuntur; ut visus
è sen-

de sensibus, aurum est metallis, Monarchia ex Rebuspubl:
verus syllogismus ex argumentis, reliquis præmittuntur.

6. Semivirtus vel virtus imperfecta interdum virtutis
umbram notat, ut in brutis, d. 3. t. 8. Interdum omnem vir-
tutem semiplenam, sic totuplex, quot ipsa virtus est, sic
semitemperantia, semifortitudo, semimodestia erit; In-
terdum virtutem in gentili & incredulo, quam vitium Pa-
tres quidam vocant, d. 8. t. 19. Interdum dispositionem,
gradum, affectum probum ad virtutem deducentem, qui
distincto nomine enuntietur, in quocunq; homine sit, sive
credente, sive incredulo. Sic hic sumitur, & dispositio
virtuosa, virtus inchoata, imperfecta, semiplena, via, gra-
dus, & principium virtutis dicitur, Aristoteles in 1° 2° 3° 4° 5° 6° 7° 8° 9° 10° 11° 12° 13° 14° 15° 16° 17° 18° 19° 20° 21° 22° 23° 24° 25° 26° 27° 28° 29° 30° 31° 32° 33° 34° 35° 36° 37° 38° 39° 40° 41° 42° 43° 44° 45° 46° 47° 48° 49° 50° 51° 52° 53° 54° 55° 56° 57° 58° 59° 60° 61° 62° 63° 64° 65° 66° 67° 68° 69° 70° 71° 72° 73° 74° 75° 76° 77° 78° 79° 80° 81° 82° 83° 84° 85° 86° 87° 88° 89° 90° 91° 92° 93° 94° 95° 96° 97° 98° 99° 100° 101° 102° 103° 104° 105° 106° 107° 108° 109° 110° 111° 112° 113° 114° 115° 116° 117° 118° 119° 120° 121° 122° 123° 124° 125° 126° 127° 128° 129° 130° 131° 132° 133° 134° 135° 136° 137° 138° 139° 140° 141° 142° 143° 144° 145° 146° 147° 148° 149° 150° 151° 152° 153° 154° 155° 156° 157° 158° 159° 160° 161° 162° 163° 164° 165° 166° 167° 168° 169° 170° 171° 172° 173° 174° 175° 176° 177° 178° 179° 180° 181° 182° 183° 184° 185° 186° 187° 188° 189° 190° 191° 192° 193° 194° 195° 196° 197° 198° 199° 200° 201° 202° 203° 204° 205° 206° 207° 208° 209° 210° 211° 212° 213° 214° 215° 216° 217° 218° 219° 220° 221° 222° 223° 224° 225° 226° 227° 228° 229° 230° 231° 232° 233° 234° 235° 236° 237° 238° 239° 240° 241° 242° 243° 244° 245° 246° 247° 248° 249° 250° 251° 252° 253° 254° 255° 256° 257° 258° 259° 260° 261° 262° 263° 264° 265° 266° 267° 268° 269° 270° 271° 272° 273° 274° 275° 276° 277° 278° 279° 280° 281° 282° 283° 284° 285° 286° 287° 288° 289° 290° 291° 292° 293° 294° 295° 296° 297° 298° 299° 300° 301° 302° 303° 304° 305° 306° 307° 308° 309° 310° 311° 312° 313° 314° 315° 316° 317° 318° 319° 320° 321° 322° 323° 324° 325° 326° 327° 328° 329° 330° 331° 332° 333° 334° 335° 336° 337° 338° 339° 340° 341° 342° 343° 344° 345° 346° 347° 348° 349° 350° 351° 352° 353° 354° 355° 356° 357° 358° 359° 360° 361° 362° 363° 364° 365° 366° 367° 368° 369° 370° 371° 372° 373° 374° 375° 376° 377° 378° 379° 380° 381° 382° 383° 384° 385° 386° 387° 388° 389° 390° 391° 392° 393° 394° 395° 396° 397° 398° 399° 400° 401° 402° 403° 404° 405° 406° 407° 408° 409° 410° 411° 412° 413° 414° 415° 416° 417° 418° 419° 420° 421° 422° 423° 424° 425° 426° 427° 428° 429° 430° 431° 432° 433° 434° 435° 436° 437° 438° 439° 440° 441° 442° 443° 444° 445° 446° 447° 448° 449° 450° 451° 452° 453° 454° 455° 456° 457° 458° 459° 460° 461° 462° 463° 464° 465° 466° 467° 468° 469° 470° 471° 472° 473° 474° 475° 476° 477° 478° 479° 480° 481° 482° 483° 484° 485° 486° 487° 488° 489° 490° 491° 492° 493° 494° 495° 496° 497° 498° 499° 500° 501° 502° 503° 504° 505° 506° 507° 508° 509° 510° 511° 512° 513° 514° 515° 516° 517° 518° 519° 520° 521° 522° 523° 524° 525° 526° 527° 528° 529° 530° 531° 532° 533° 534° 535° 536° 537° 538° 539° 540° 541° 542° 543° 544° 545° 546° 547° 548° 549° 550° 551° 552° 553° 554° 555° 556° 557° 558° 559° 560° 561° 562° 563° 564° 565° 566° 567° 568° 569° 570° 571° 572° 573° 574° 575° 576° 577° 578° 579° 580° 581° 582° 583° 584° 585° 586° 587° 588° 589° 590° 591° 592° 593° 594° 595° 596° 597° 598° 599° 600° 601° 602° 603° 604° 605° 606° 607° 608° 609° 610° 611° 612° 613° 614° 615° 616° 617° 618° 619° 620° 621° 622° 623° 624° 625° 626° 627° 628° 629° 630° 631° 632° 633° 634° 635° 636° 637° 638° 639° 640° 641° 642° 643° 644° 645° 646° 647° 648° 649° 650° 651° 652° 653° 654° 655° 656° 657° 658° 659° 660° 661° 662° 663° 664° 665° 666° 667° 668° 669° 670° 671° 672° 673° 674° 675° 676° 677° 678° 679° 680° 681° 682° 683° 684° 685° 686° 687° 688° 689° 690° 691° 692° 693° 694° 695° 696° 697° 698° 699° 700° 701° 702° 703° 704° 705° 706° 707° 708° 709° 710° 711° 712° 713° 714° 715° 716° 717° 718° 719° 720° 721° 722° 723° 724° 725° 726° 727° 728° 729° 730° 731° 732° 733° 734° 735° 736° 737° 738° 739° 740° 741° 742° 743° 744° 745° 746° 747° 748° 749° 750° 751° 752° 753° 754° 755° 756° 757° 758° 759° 760° 761° 762° 763° 764° 765° 766° 767° 768° 769° 770° 771° 772° 773° 774° 775° 776° 777° 778° 779° 780° 781° 782° 783° 784° 785° 786° 787° 788° 789° 790° 791° 792° 793° 794° 795° 796° 797° 798° 799° 800° 801° 802° 803° 804° 805° 806° 807° 808° 809° 810° 811° 812° 813° 814° 815° 816° 817° 818° 819° 820° 821° 822° 823° 824° 825° 826° 827° 828° 829° 830° 831° 832° 833° 834° 835° 836° 837° 838° 839° 840° 841° 842° 843° 844° 845° 846° 847° 848° 849° 850° 851° 852° 853° 854° 855° 856° 857° 858° 859° 860° 861° 862° 863° 864° 865° 866° 867° 868° 869° 870° 871° 872° 873° 874° 875° 876° 877° 878° 879° 880° 881° 882° 883° 884° 885° 886° 887° 888° 889° 890° 891° 892° 893° 894° 895° 896° 897° 898° 899° 900° 901° 902° 903° 904° 905° 906° 907° 908° 909° 910° 911° 912° 913° 914° 915° 916° 917° 918° 919° 920° 921° 922° 923° 924° 925° 926° 927° 928° 929° 930° 931° 932° 933° 934° 935° 936° 937° 938° 939° 940° 941° 942° 943° 944° 945° 946° 947° 948° 949° 950° 951° 952° 953° 954° 955° 956° 957° 958° 959° 960° 961° 962° 963° 964° 965° 966° 967° 968° 969° 970° 971° 972° 973° 974° 975° 976° 977° 978° 979° 980° 981° 982° 983° 984° 985° 986° 987° 988° 989° 990° 991° 992° 993° 994° 995° 996° 997° 998° 999° 1000°

7. Definitio est, Semivirtus est proba animi humani di-
spositio ad virtutem completam excitans & inducens, eidemque
analogicâ aliquâ attributione inequali correspondens.

8. Genus est dispositio proba, h. e. qualitas remissam ope-
rationem faciens, ad aliquid monens & inclinans. Non ha-
bitus est, non enim ultimam perfectionem, promptitudi-
nem, facilitatem, constantiam, suppetit, nec actum velut
ex habitu perfectum facit. Nec potentia naturalis, nō enim
ad bonum & malum indifferens est, ut illa, sed bona, quan-
tum remissè: Nec patibilis qualitas, quia non naturâ sui ad
objectum externi sensus ordinata est, nec forma aut figura,
quia non externa rei delineatio. E. Dispositio, plura enim
in speciebus qualitatis nondantur, ut alibi traditur. Proba,
quia ad probum incitat & inclinât, ut ab improbâ distin-
guatur, quæ etiam in homine, & oppositum illius est. t. 16.

Sic

Sic sangvinei ad intemperantiam, atrobilarij ad amarulentiam, Cholericici ad iracundiam, phlegmatici ad socordiam inclinant, ut hic illud valeat, *Natura sequitur semina quisque sua. Animi humani*, quia primò in illo, eumq; inclinât, et si occasione ex corpore ejusq; temperamento habeat. Vnde hoc ad virtutem juvat, *d. 4. t. 4.* Corpus enim vivum animaq; præditum dispositionis naturalis vel acquisite capax est. *Humani*, quia hominis proprius animus, non Dei, angeli boni aut mali, bruti, plantæ, insensati, & hujus propriæ virtutes & vitia. *d. 3. t. 3.*

9. *Cætera pro differentiâ sunt*, & ab officio actûq; semivirtutis in homine sumpta. Inducere & excitare animum ad completiorem virtutem dicitur. Sic *instinctus naturalis honestus*, verecundia, misericordia, ad modestiam, benignitatem, liberalitatem, hospitalitatem, justiciam movet, ac semina & incitamenta illis suppeditat. *Virtuti attributione analogicâ inæquali respondens.* Quia non ipse habitus & virtus plena, sed aliquid ei analogon est, ut verecundia, continentia, misericordia, quasi aliquid virtutis est. *Inæquali*, quia attributio illa quoad species semivirtutum *inæqualis & dispar est*, & quædam propiùs ad virtutis naturam accedit, ut acquisita, quædam remotiùs, ut naturalis. Sic continentia propior est temperantiæ, quàm verecundia, aut misericordia: tolerantia fortitudini, obedientia modestiæ, quàm pudor aut instinctus. Alia remotiùs ab eâ distat, & laudabilis magis affectus, quàm semivirtus est, ut misericordia, verecundia. Vnde inæqualiter de illis semivirtus dicitur, de alijs priùs, de alijs posteriùs in analogato. *Sic instinctus naturalis valdè remotè semivirtus: propiùs affectio naturalis, ut misericordia, proximè acquisita, Ut tolerantia.*

10. *Divisio semivirtutis varia est. Keckerm. in imperfectam ex genere, ut pudor, misericordia, Invidia & suspitionis carencia; æmulatio, poenitentia, & genere ac effecto simul dividit, ut continentia & tolerantia. L. 3. Eth. c. 1. 2. 3. Timplerus 2. Eth. c. 1. q. 9. rejicit, quòd multa non semivirtutes, sed affectus, ut pudor, sympathia, poenitentia, vel privationes, ut carētia suspitionis & invidia, vel universa virtus, ut obedientia, sint. Quibus facilè occurritur, si ambiguitas & analogica Semivirtutis ad species suas attributio observetur. t. 6. 9. Affectus quā motus cordis, Physica, quā dispositio, gradus, principium, inclinatio ad virtutem, Ethica tractationis est, & sic hic occurrere potest. Et obedientiz vox generalissima est, varia notans. Quoddam significatum hujus loci est, & sic ea hic ferri potest, t. 15. Commodissima in naturalem & acquisitam est. Naturalis, quæ à naturā homini competit & connascitur, quamvis magis aut minùs. Hac vel instinctus, vel affectio naturalis est.*

11. *Instinctus est inclinatio congenita, quā ob temperaturam ad benè honesteq; agendum homo internè instigatur. Dari eum patet 1. Ratione, quia ad omnem virtutem Φρόνις, μάθησις & ἀσκησις requiritur. Obstante enim naturā irritus labor est, & malè respondent coacta ingenia. Seneca d. tranq. c. 6. Sed ad Φρόνις instinctus pertinet. 2. Scripturā, quæ idem insinuat. V. Sap. 8. v. 19. 20. c. 3. 7. & 12 seq. 3. Experientiā, quæ rem attestatur. Sic heroicæ indoles ab adolescentiā ad præclara nituntur, & honesta complexi sunt, cum primū audierunt. V. Senecam l. 1. ep. 95. & de tranquill. c. 1. Puteanum Cent. nov. ep. 5. Horatium l. 4. od. 8. Degeneres animi vix ad bonum adolescunt. Nam naturam plebq; sequuntur. Art leßt von Art nicht / die Kage leßt ihr mausen nicht / der Espeß wil von der Schwarzen nicht. Sic*

ex furacibus & mendacibus tales, libidinosi libidinosi nascuntur. Ita gigantes feri, immanes, stolidi fuerunt. *V. C. à Lapide in Gen. 6. v. 4. Conf. Sap. 14. v. 6. Baruch. 3. v. 26. 28. 4. Authoritate. Sic Arist. à naturà nos habiles ad virtutem ait. 6. Nicom. c. 13. Et naturà ducere non solà opinione, honestum amatur, D. 1. dec. 3. t. 27. Conf. Platonem 6. d. leg. & 6. d. Repub. Aristotelem 1. Pol. c. 2. Senecam c. 1. & ep. 73. aliosq. Peccatum originis totaliter quidem hominem infecit, sed in regno & dotibus spiritualibus; In civilibus & naturalibus rudera manserūt, unde se ad honestū civile provehere homo queat, & homo mansit, non in brutum degeneravit. Rom. 1. & 2. V. d. Not. Nat. c. 3. Et instinctus cum sensum & appetitum distortum sequitur, ad pravam, cum mentem & rationem, ad bonum inclinare potest. Quidam negant, instinctum semivirtutem esse, ut Kræceviz d. 13. Eth. t. 24. Sed ex t. 9. patet, quid hic habendum.*

12. *Affectio proba est dispositio animi laudabilis, viam virtuti aperiens, ad eamq. hominem praprans. Estq. vel quā nos, vel alios. Quā nos, ut verecundia, affectio ex impulsu naturæ surgens, metum dedecoris aut reprehensionis ob turpe factum quā personam habitum notans. Sic cum aliquid personam dedecet, etsi naturā sui turpe non sit, ut senatorem in publico edere, quod Diogeni nullum pudorem incusfit. Hoc vel proprium est, ut cum honestus Scortum aut famosam mulierem ob pecuniam ducit, vel alienum, ut cum filia ejus stuprum passa. Sedes pudoris genæ dicuntur, quæ rubescunt. Cur in facie id magis, quā alia parte, causas reddunt Arist. & Septalius in problem. Conimbr. de brev. vit. c. 8. q. 6. Oppositum impudentia est, ut in Caligula, & illicius pudor, Sirac. 42. v. 25. Conf. Zvinger. Vol. 4. & 12.*

13. *Quā alios, ut misericordia, insuspicacitas, non invidia,*
& Ne-

& *Nemesis*. *Misericordia est condolentia ex adversis rebus proximi immeritò afflicti iudicati orta. Cum meritò ob scelera quis patitur, prudens non condolet. Ut cum fures, latrones, polypragmones, pro meritis puniuntur. Oppositum nimia condolentia, & indolentia ac immanitas sunt, vel cum Stoici sapientem non moveri dixerunt. V. Senec. 2. de Clem. c. 4. seq. Ep. 74. 85. Alienè, & præter rationem. Insuspicacitas est affectus laudabilis, quò non facilè sinistrè de aliis præsumimus. Theodosium de eà laudat Ambrosius, Mar. l. p. 954. Collect. Et Darium Curtius l. 5. C. 11. Oppositum est suspicio, quæ non facilè in virum bonum cadit. V. Cicero. l. 1. ep. 1. ad Quint. fra. Et nimia simplicitas. V. Zvinger. Vol. 4. l. 1.*

14. *Non invidia est proba dispositio, quà bona aliis data libenter ferimus & gaudemus. Ex naturæ liberalitate oritur, quàm nemo alterius virtuti invidet, qui suæ confidit. Cic. Phil. 10. t. 1. Ejus oppositum invidia sive invidentia est, superbiæ filia, vilisq; ac distorti animi, cujus optimum remedium, Invidios virtute torquebo. Nemesis est proba dispositio dolorem ob præmia indignis tributa, dignis negata, concipiens. Rigerus 2. Eth. c. 29. ad justitiam distributivam refert. Rectius dispositio & affectus laudabilis, quàm virtus dicitur, non enim acquiritur, sed connascitur, ut prudentia quædam naturalis, quàm bonis malè, & malis benè esse iniquum censetur. Oppositum nimius de bono improbi dolor. V. Psal. 73. Jer. 12. Habac. 1. Et epichairekacia, dolor de felice, gaudium de infelice aliorum statu, vitium Sathanæ proprium, & qui eum sequuntur: Et incuriositas, ac fastidium humanorum, ut in Diogene & similibus.*

15. *Acquisita semivirtus est, quæ industriâ humanâ ab hominè comparatur, & animo inseritur. Ut continentia, tolerantia & obedientia. Continentia est semivirtus acquisita, per rectam rationem à voluptatibus temperare faciens imperfecte, &*

cupiditate repugnante. Per rationem à pertinaciâ, per imperfectè, à plenâ virtute, quæ temperantia, distinguitur. *Oppositum incontinentia*, quâ sciens contra rationem à cupiditatibus ad peccandum abripitur, quæ minùs deterior in temperantia, & naturæ stupor ac insensatio est. *Tolerantia est semivirtus per rectam rationem aduersa & laboriosa incumbentia cum luctâ honestatis gratiâ perferre faciens.* Continentia circa voluptates, tolerantia circa dolores & molesta versatur. Incumbentia, ut actu jam imposita sint, nec depelli possint. Fortitudo ardua etiam futura prospicit & recipit, tolerantia præsentia. *Oppositum obduratio*, quâ nullum aduersum curatur, de quo, Sis alinus, quemcunq; a. f. a. f. Sic Bernenses. *V. Zvinger. Vol. 4.* Et molities ac impatientia est. *V. Eund. Vol. 7. & 17. Athena. Li. 12. Valerium M. L. 9. Obedientia semivirtus est, præscripta prudentum & superioris legitimi decoris & honesti gratiâ implere faciens.* Prudentum, non fatuorum, furiosorum, infantum, inhonestorum. Quomodo Judæorum & Papistarum interdum cæca obedientia. *V. Catech. Jesuit. l. 2. c. 9.* Superioris legitimi, non iniusti inuasis, tyranni, occupatoris. Sic Dæmoni Christianus non obediens. Est Ecclesiastica, Politica, Oeconomica. *V. Zvinger, Vol. 14. Oppositum nimia obedientia citra rationem iusti, & inobedientia, contumacia, perversitas, est. Exempla Zvingerus Vol. 15. & 16. habet.*

16. *Collatio semivirtutis ad virtutem est ratione convenientia, qua utraq; moralis & bona est, & discrepantia, ubi illa inchoatio, hæc completio est, & sic gradu differunt, non specie; Et præstantiæ, quâ Virtus præstantior semivirtute etsi huius actus difficilior, quod ex imperfectione Virtutis & agentis, non objecti, circa quod, est. Oppositum eius semivirtutis est, dispositio ad vitium excitans & disponens. Totuplex, ac semivirtus est, & ex 1. 10. 11. seq. patere potest.*

itini
ere
and
re.
li-
to:
are,

no-
r li
pe-
"

